

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	183
Land:	Bangladesh
Kilde:	Landinfo
Titel:	Temanotat: Bangladesh: Politi og rettsvesen
Udgivet:	6. december 2012
Optaget på baggrundsmaterialet:	3. maj 2013

Temanotat

Bangladesh: Politi og rettsvesen

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og beredskapsdepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2012

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

Fax: 23 30 90 00

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Temanotat **Bangladesh: Politi og rettsvesen**

SUMMARY

The police force in Bangladesh is generally inefficient, and corruption is widespread at all levels. Furthermore, the police can be reluctant to investigate persons affiliated with the ruling party. Low wages, lack of education and generally poor working conditions within the police contribute to maintain corruption and susceptibility to pressure. Several sources describe how the police and security forces, often employ physical and psychological abuse during arrests and interrogations. It is also reported that the government uses the police to frame political opponents. False claims are filed both to strike back at personal "enemies" and to achieve financial gain.

The judiciary was separated from the executive in 2007. Nevertheless, the judiciary is subject to political pressure, especially at lower levels. Corruption is also widespread, especially in the lower courts. There is a substantial backlog of cases, and delays and a lack of judges affect all levels of the administration of justice.

SAMMENDRAG

Politiet i Bangladesh er generelt ineffektivt, og korrupsjon er svært utbredt på alle nivåer. Videre kan politiet være motvillig til å etterforske personer som tilhører det regjerende politiske partiet. Lave lønninger, mangelfull utdanning og generelt dårlige arbeidsvilkår i politiet bidrar til å opprettholde en kultur med korrupsjon og mottakelighet for press. Flere kilder omtaler at politi og sikkerhetsstyrker ofte utøver fysisk og psykisk mishandling under arrestasjoner og i forhør. Det har videre vært rapportert at myndighetene bruker politiet aktivt for å ramme politiske motstandere. Falske anklager forekommer både for å ramme "fiender" og for å oppnå økonomisk vinning.

Rettsvesenet ble skilt fra utøvende myndigheter i 2007. Likevel skal rettsapparatet være gjenstand for politisk press, særlig på lavere nivåer. Korrupsjon er også utbredt, særlig i de lavere rettsinstansene. Domstolene har store restanser, og forsinkelser og mangel på dommere preger alle nivåer av rettspleien.

INNHold

1. Innledning	5
2. Politi	5
2.1 Generelle forhold.....	5
2.2 Bemanning, arbeidsvilkår og utdanning	6
2.3 Korrupsjon.....	7
2.4 Behandling av anmeldelser om straffbare handlinger	8
2.4.1 Forekommer det at politiet unnlater å ta imot anmeldelser?.....	9
2.4.2 Kan enkelte grupper ha vanskeligere for å anmelde kriminelle forhold enn andre?...	11
2.4.3 Saker anmeldt av personer som ikke tilhører regjerende parti.....	12
2.5 Falske anklager og fabrikkering av straffesaker	13
2.6 Bruk av vold	13
3. Rettsvesenet	14
3.1 Generelle forhold.....	14
3.2 Restanser og bemanning	15
3.3 Korrupsjon.....	15
3.4 Falske anklager i rettsapparatet	16
4. Referanser	18

1. INNLEDNING

Dette temanotatet omhandler politi og rettsvesen i Bangladesh. Formålet med notatet har ikke vært å gi en uttømmende presentasjon av disse temaene, men snarere å belyse enkelte problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker. Utlendingsmyndighetenes informasjonsbehov har dermed stått sentralt ved utformingen av dette notatet.

Notatet bygger på informasjon hentet fra åpne, skriftlige kilder.

2. POLITI

2.1 GENERELLE FORHOLD

Politiet i Bangladesh sorterer under Innenriksdepartementet. Departementet kontrollerer politiets budsjett og er ansvarlig for tilsetninger og forflytninger av personell innen de fire øverste rangordenene av politiet (International Crisis Group 2009, s. 8, 30).

Politiet er nasjonalt organisert, og politiadministrasjonen følger i stor grad landets administrative inndeling med politiregioner (*range police*, i alt ni) og underliggende distrikter (i alt 64), kretser og politistasjoner. Storbypoliti (*metropolitan police*) finnes i Dhaka, Chittagong, Khulna, Rajshahi, Barisal og i Sylhet. I tillegg finnes et trafikkpoliti, en væpnet bataljon, en avdeling for kriminaletterforskning (*Criminal Investigation Department*, CID), en spesialenhet (*Special Branch*, SB) og en elitestyrke (*Rapid Action Battalion*, RAB). RAB er en paramilitær styrke som henter mannskaper fra både politiet og hæren. Styrken har ansvar for å avsløre og etterforske alvorlige forbrytelser, herunder terrorisme (International Crisis Group 2009, s. 3, 8; Bangladesh Police u.å.). Det skal være i alt tolv RAB-bataljoner stasjonert i de store byene (UK Border Agency 2012, s. 40).

Den gjeldende politiloven skriver seg fra 1861 og blir ansett å være en anakronisme fra kolonitiden da den legger til rette for politisk innblanding i politiets virksomhet (International Crisis Group 2009, s. 3; The Daily Star 2010; Huba 2012). Loven foreskriver en todelt styring av politiet uten å angi en klar ansvarsfordeling. Mens politiet på den ene siden har en egen kommandokjede, er politioverbetjentene (*Superintendent*, SP) i distriktene samtidig underordnet statens øverste tjenestemann der, *Deputy Commissioner* (DC).¹ Selv om DC-ene ikke har myndighet til å blande seg direkte inn i politiets arbeid, er det ifølge International Crisis Group disse byråkratene som i realiteten styrer politiets operasjoner. Videre skal DC-ene ha stor

¹ Generalinspektøren (Inspector General, IG) er den høyest rangerte i politiets kommandokjede. Han har ansvar for den nasjonale politiadministrasjonen. På distriktsnivå har politioverbetjentene (*Superintendent*, SP) tilsvarende myndighet, men de er også underlagt DC-ene (International Crisis Group 2009, s. 3).

innflytelse på omplasseringer og forlytninger av personell innad i politiet, hvilket har stor betydning for den enkeltes arbeids- og livssituasjon (International Crisis Group 2009, s. 3, 8-9).

Et UNDP-finansiert reformprogram for politiet ble påbegynt i 2005 og pågår fortsatt. Programmet har som målsetning å utvikle en mer profesjonell og imøtekommende polititjeneste og har blant annet avstedkommet et forslag til ny politilov (International Crisis Group 2009, s. 19). Lovforslaget ble ferdigstilt i juni 2007, men etter det Landinfo kjenner til, er loven foreløpig ikke vedtatt (The Daily Star 2010; Huda 2012). Reformarbeidet hadde fremgang under overgangsregjeringen i 2007-2008. For øvrig er det ifølge International Crisis Group (2009, s. 1) primært UNDP og andre donorer som har eierskap til programmet, ikke bangladeshiske myndigheter. Crisis Group påpeker at verken myndighetene, byråkratiet, militæret eller næringslivet i Bangladesh har reell interesse av å gjennomføre vesentlige politireformer, ettersom de alle er tjent med situasjonen slik den er.

Politisk og byråkratisk innblanding i politiet er et alvorlig, vedvarende problem i Bangladesh. Flere kilder (International Crisis Group 2009, s. 14; Islam 2010, s. 107) viser til at samtlige regjeringer har brukt politiet aktivt for å ramme politiske motstandere, samtidig som mange enkeltstående myndighets- og øvrighetspersoner har fremmet private interesser på denne måten. Ved hjelp av virkemidler som blant annet politiske tilsetninger og inngripen i interne omplasseringsprosesser, bidrar myndighetene til å gjøre politiet mottakelig for deres politiske føringer.

2.2 BEMANNING, ARBEIDSVILKÅR OG UTDANNING

Politiet i Bangladesh er både underfinansiert og underbemannet. I 2009 var politistyrken på 123 197 i et land med en befolkning på ca. 153 millioner mennesker, noe som gir en ratio på én politibetjent per 1200 innbyggere (International Crisis Group 2009, s. 9; Islam 2010, s. 108).

Ifølge International Crisis Group (2009, s. 1, 8, 11-12) er politiet i Bangladesh preget av ineffektivitet, inkompetanse, brutalitet, korrupsjon og svært dårlige arbeidsforhold. De aller fleste polititjenestemenn i landet er dårlig betalt, dårlig trent, dårlig utstyrt og overarbeidet. Mulighetene for forfremmelse er små, og i tillegg er det etablert en roteringspraksis som innebærer at tjenestemenn sjelden tilbringer mer enn to år på en bestemt post. Ifølge Crisis Group (2009, s. 11) er disse tjenesteforholdene en kilde til lav moral og høy frustrasjon blant politipersonell i Bangladesh. Det er Landinfos inntrykk at det for den enkelte politimann er en overhengende fare for å bli overført til et nytt tjenested, eller sanksjonert på andre måter, dersom han/hun ikke gir etter for ulike former for press. Videre bidrar lave lønninger til å gjøre politiet tjenestevillig overfor den lokale makteliten (AHRC 2012).

Et forslag fra den forrige regjeringen (Bangladesh Nationalist Party, BNP) om å ansette 30 000 nye politimenn ble forkastet på grunn av utilstrekkelige midler. Myndighetene ser ikke ut til å ville prioritere økte midler til politiet, selv om tjenestemenn både høyt i politiet og i Innenriksdepartementet mener at landet har midler til det (International Crisis Group 2009, s. 10).

Kvaliteten på politiutdanningen er lav. De fleste konstabler får en grunnleggende opplæring som varer fra seks måneder til ett år, hovedsakelig fysisk trening og

våpenopplæring. Underinspektører og assisterende politioverbetjenter får samme grunnopplæring, men får i tillegg en teoretisk opplæring. Flere av instruktørene ved Sardah, den nasjonale politiskolen, kritiserer utdanningen for å være for fokusert på det fysiske. Det legges videre en del vekt på ren jus, ofte uten at dette er relatert til politiets daglige arbeidsoppgaver (International Crisis Group 2009, s. 10-11).

Politimenn som blir (tvangs)overført til en treningsinstitusjon, anser ofte dette som straff. De som blir overført mot sin vilje, har ofte verken erfaring med opplæring eller et reelt ønske om å drive med det (International Crisis Group 2009, s. 11). Dermed har en ofte underkvalifiserte og umotiverte instruktører i politiutdanningen.

2.3 KORRUPSJON

Korrupsjon har lenge vært svært utbredt i Bangladesh, og korrupsjon i offentlig sektor er et stort problem. Bangladesh var i fem etterfølgende år, fra 2001 til 2005, rangert av Transparency International som det mest korrupte landet i verden. Korrupsjonsbekjempelse har siden 2006 vært høyere prioritert fra myndighetenes side. Situasjonen er noe forbedret, men korrupsjonsnivået er fortsatt svært høyt. Transparency International (2011a) rangerte i 2011 Bangladesh som nummer 120 på en liste hvor 183 land er rangert etter korrupsjonsnivå, og nummer 183 er mest korrupt. En vel så viktig indikator på korrupsjonsnivå er Transparency Internationals såkalte korrupsjonsindeks (Corruption Perception Index – CPI). Alle land med CPI lavere enn 3 er ansett å ha svært høy korrupsjon. I 2011 skårer Bangladesh 2,7 på denne indeksen.

I en undersøkelse kalt *Daily Lives and Corruption* utført i 2010 og 2011, sier 66 % av de spurte i Bangladesh at de har betalt bestikkelser i løpet av det siste året. Politiet oppfattes som den mest korrupte offentlige instansen, hvor 75 % av de som hadde vært i kontakt med politiet hadde betalt bestikkelser. Hovedgrunnen for betaling av bestikkelser var oppgitt å være ”å motta en tjeneste man var berettiget til” (Transparency International 2011b, s. 10, 12, 13).

I Bangladesh er det utbredt å betale bestikkelser i forbindelse med de fleste typer henvendelser til politiet; for å registrere en anmeldelse, for å unngå arrest eller mishandling, for å slippe unna vitneinnkallelse. ”They pay the police for arresting a suspect, while the same suspect pays the police to obtain a release from custody” (AHRC 2012). Politimenn må, på grunn av lave budsjetter, enten betale etterforskningen selv eller kreve bestikkelser for å utføre den (Islam 2010, s. 110).

International Crisis Group (2009, s. 9-10) intervjuet en politibetjent som fortalte at han måtte rykke ut til et åsted midt på natta. Politibilen var i ustand, så han måtte ta taxi betalt av egen lomme. Deretter måtte han bestikke sjåføren for å få med liket i bilen, og så måtte han kjøpe alkohol til rettsmedisineren for at han skulle undersøke liket. Politimenn må ofte legge ut fra egen lomme for å få utført selv den mest rutinemessige oppgave. Refusjon av utgifter drar ofte ut i tid, hvis de i det hele tatt blir refundert. Dette presser igjen fram korrupsjon for å gjøre det mulig for politistyrken å gjøre jobben sin.

A rickshaw puller can make more in a day than some officers. It's foolish to expect a police officer to adequately perform his duties – or distance himself from corruption for that matter – when his primary concern is making financial ends meet (International Crisis Group 2009, s. 12).

Korrupsjon gjennomsyrrer den bangladeshiske politistyrken. Jo høyere rang en politimann har, dess større er "inntektsmulighetene" gjennom korrupsjon og pengeutpressing. Det er ikke uvanlig å kjøpe seg en stilling i politiet, enten fordi man ser muligheten til å tjene penger via korrupsjon, eller for å sikre seg respekt ved å ha en statlig jobb (International Crisis Group 2009, s. 11). Også internt i politiet er korrupsjon i form av bestikkelser utbredt. De overordnede forventer penger for å innvilge forfremmelser, overføring til annet tjenestested eller ferie/fri (Islam 2010, s. 108).

2.4 BEHANDLING AV ANMELDELSER OM STRAFFBARE HANDLINGER

Strafferettslige prosesser i Bangladesh starter med at politiet registrerer en (såkalt) *First Information Report* (FIR). Når politiet mottar en anmeldelse av et kriminelt forhold, er de i henhold til straffeprosesslovens § 154 forpliktet til å registrere anmeldelsen skriftlig i form av en FIR (FIDH 2010, s. 15). En FIR skal gi svar på hvem som er mistenkt for å ha begått handlingen, hva som har skjedd, samt når, hvor, hvorfor og hvordan handlingen har skjedd (Refugee Documentation Centre, Ireland 2011).

Dersom en innrapportering til politiet ikke resulterer i en FIR, nedtegnes saken gjerne i politiets *General Diary* (GD). Her registreres alle hendelser som er rapportert inn til politistasjonen i løpet av dagen (International Crisis Group 2009, s. 15).

Straffeloven opererer med to typer lovbrudd: (såkalte) *cognizable* og *non-cognizable* lovbrudd.² Førstnevnte kategori omfatter blant annet mord, ran, tyveri, voldtekt, overgrep og deltakelse i opptøyer. Gitt at ett av ni vilkår i straffeprosesslovens § 54 er oppfylt, kan politiet i slike saker foreta arrestasjoner uten arrestordre fra en domstol (FIDH 2010, s. 15). *Non-cognizable* lovbrudd omfatter blant annet oppvigleri og bestikkelser. Ved slike lovbrudd må politiet innhente en arrestordre før de kan foreta arrestasjoner (FIDH 2010, s. 15).

Ifølge International Federation of Human Rights (FIDH 2010, s. 15) er vilkårene i straffeprosesslovens § 54 svært vagt formulert. De gir dermed grunnlag for misbruk av politiets myndighet til å arrestere personer uten arrestordre. Dersom det foreligger en FIR knyttet til et *cognizable* lovbrudd, skal det i henhold til informasjon FIDH har innhentet, være vanlig at politiet raskt arresterer personer som er nevnt i anmeldelsen uten først å etterforske forholdet. FIDHs informanter viser til at politiets etterforskning av straffbare handlinger er utilstrekkelig, blant annet som følge av underbemanning, underfinansiering og dårlig opplæring, og at mange saker bygger på fabrikkerte bevis (FIDH 2010, s. 15-16).

² Ved lovbrudd som er definert som *cognizable* (i dette tilfelle blant annet mord, ran, tyveri, voldtekt, overgrep og deltakelse i opptøyer), kan politiet foreta arrestasjoner uten arrestordre fra en domstol. Det er ikke mulig i tilfeller av *non-cognizable* lovbrudd. Etter det Landinfo kjenner til, har vi ingen norske begreper som er dekkende for disse kategoriene.

Mangelfull etterforskning i forkant av arrestasjoner trekkes også fram av Asian Human Rights Commission (AHRC 2011, s. 9):

The pattern of law-enforcement in Bangladesh is based on illegal arrest on suspicion without any credible investigation into a crime before making the arrest [...].

Ifølge AHRC (2011, s. 9-10) er det særlig politiske aktivister og tilhengere av opposisjonspartiet som utsettes for uberettigede og hyppige arrestasjoner. Organisasjonen bemerker imidlertid at dette også rammer andre innbyggere:

The police are habituated to arrest, especially the political activists and supporters of the opposition party on instructions from the ruling political masters and, on a daily routine basis, anyone among the pedestrians, students, journalists and lawyers without any credible evidence of the arrestee's involvement in any criminal act or a warrant for arrest issued by a competent court of law.

De mange arrestasjonene kan trolig ses i sammenheng med korrupsjonskulturen i Bangladesh. Ettersom både pågripelser og løslatelser kan være motivert av bestikkelser, kan arrestasjoner være en god inntektskilde for underbetalte politimenn (AHRC 2011, s. 10).

Shariful Islam, assisterende professor ved Universitetet i Dhaka (Institutt for statsvitenskap), ga i 2010 ut en rapport om korrupsjon i politi og rettsvesen (Islam 2010). I likhet med FIDH fremholder han at politiet misbruker sin myndighet til å foreta arrestasjoner (s. 27). Samtidig understreker han at det å få registrert en anmeldelse (FIR) ikke er noen garanti for at politiet vil foreta seg noe. Ifølge Islam må det ofte en innsats³ til for å motivere politiet til handling, særlig dersom saken ikke er anmeldt av personer tilknyttet regjeringspartiet, eller anmelderen/informanten ikke har de rette kontaktene (Islam 2010 s. 19, 24).

2.4.1 Forekommer det at politiet unnlater å ta imot anmeldelser?

Flere kilder rapporterer om at politiet i Bangladesh i enkelte tilfeller unnlater å ta imot anmeldelser. Ulike former for korrupsjon og annen tjenesteforsømmelse oppgis å være hovedårsakene til dette problemet (Islam 2010, s. 16-17; AHRC 2006; READ 2007, s. 110; Data Management Aid 2009, s. 3).

Undersøkelser gjennomført i regi av UNDP og politireformprogrammet gir informasjon om samhandling mellom innbyggere og politi i Bangladesh. Det ble gjennomført en grunnlagsundersøkelse i 2006 (READ 2007) og en oppfølgingsundersøkelse i 2008 (Data Management Aid 2009). Ved hjelp av dette datamaterialet har man kunnet måle effekten av ulike reformtiltak iverksatt ved elleve utvalgte politistasjoner (*model thanas*) i perioden 2006-2008. Hushold som sognet til disse politistasjonene, samt politimenn som var i tjeneste der, deltok i

³ Forfatteren presiserer ikke hva han legger i "innsats", men av konteksten forstår vi det slik at anmelderen på en eller annen måte må gi politiet et insentiv til å undersøke saken.

undersøkelsene.⁴ For å ha et sammenligningsgrunnlag, deltok også hushold og politimenn tilknyttet to ordinære politistasjoner i undersøkelsene.

Av de om lag 6000 husholdsrespondentene i 2006 (READ 2007, s. 110) hadde 4-7 % oppsøkt politiet for å anmelde en kriminell handling det siste året. Av disse var 71-74 % misfornøyde med responsen de hadde fått fra politiet, og 35 % oppga at de hadde hatt problemer med å få registrert en anmeldelse. Funnene fra 2008 viste at situasjonen hadde bedret seg ved de elleve "reformstasjonene", hvor 27 % av de som hadde oppsøkt politiet⁵ hadde hatt problemer med å få registrert en anmeldelse. I de to områdene som ikke var en del av reformprogrammet, hadde derimot forholdene forverret seg; her oppga 44 % at de hadde opplevd problemer (Data Management Aid 2009, s. 3).

Det å få anmeldt et kriminelt forhold kan i mange tilfeller være betinget av at man betaler en bestikkelse: 73,8 % av respondentene i 2008-undersøkelsen som hadde hatt problemer med å få registrert en anmeldelse, oppga krav om bestikkelser som hovedårsak til dette (Data Management Aid 2009, s. 37). Dersom en forventning om bestikkelser ikke innfris, kan politiet være lite imøtekommende. De kan forsøke å innskrenke anklagen, eller unnlate å registrere den og be anmelderen komme tilbake ved et senere tidspunkt. I mellomtiden er det, ifølge Islam (2010 s. 17), ikke uvanlig at politiet kontakter den/de anklagede og forhandler med vedkommende/dem om bestikkelser. Spørsmålet er da om politiet skal registrere anmeldelsen eller ikke, eventuelt om de skal fjerne vesentlige deler av anklagen. Slike endringer kan for eksempel være at navngitte personer fjernes fra en anmeldelse (ofte innflytelsesrike personer), eller at lovbruddets alvorlighetsgrad reduseres slik at den anklagede kan løslates mot kausjon (Islam 2010, s. 17-18). Denne opptreden bidrar til at mange ofre for kriminalitet forsøker å unngå politiet og i stedet rapporterer lovbrudd direkte til domstolene (Islam 2010, s. 17; HRW 2009, s. 55).

En annen årsak til at politiet tidvis unnlater å ta imot anmeldelser kan være politiske hensyn. Flere kilder understreker at politiet utsettes for press fra blant andre sentrale og lokale myndigheter (Islam 2010, s. 56; International Crisis Group 2009; FIDH 2010, s. 16; UNDP 2002, s. 57-58). Islam (2010, s. 56) uttrykker det slik:

They [political leaders and activists] think of the Police as their loyal servants whose job it is to carry out their whims and fancies. Should the police try to avoid local political leaders, invariably, some sort of pressure will be initiated by the central leadership, requiring obedience to the politicians.

Amerikanske myndigheter (U.S. Department of State 2012, s. 8) påpeker i sin årlige menneskerettighetsrapport at politiet generelt er lite villige til å etterforske anklager mot personer tilknyttet regjerende parti. Det å tilhøre "riktig" politisk side ser dermed ut til å kunne gi en viss beskyttelse mot straffeforfølgelse. Også FIDHs undersøkelser (2010, s. 18) viser at politiske forbindelser kan spille en rolle på lavere

⁴ I oppfølgingsrunden foretok man kun undersøkelser ved sju av de elleve reformstasjonene. Til gjengjeld ble det etablert fire nye reformstasjoner som ble gjenstand for undersøkelser (Data Aid Management 2009, s. 12).

⁵ 12 % av de om lag 5000 respondentene som var tilknyttet reformstasjonene hadde kontaktet politiet, tilsvarende tall for de ordinære stasjonene var 11 % av om lag 1000 respondenter (Data Management Aid 2009, s. 13, 33).

nivå i straffesaker, og at personer som har relevante politiske kontakter i lokalsamfunnet, kan unngå straffeforfølgelse.

Unnlattelse av å registrere anmeldelser har også sammenheng med generell tjenesteforsømmelse. I tillegg til krav om bestikkelser, oppga respondentene i oppfølgingsundersøkelsen fra 2008 blant annet følgende årsaker til sine vanskeligheter med å anmelde saker (Data Management Aid 2009, s. 37):

- Politiet var opptatt med andre ting og tok seg ikke tid (27 %)
- Politiet forsøkte å influere anklageren og frarådet anmeldelse (9 %)
- Politiet forsøkte å lage unødvendige komplikasjoner og forsinkelser (8 %)
- Ansvarlige personer var ikke til stede (6 %).

I 2006 rapporterte AHRC om flere tilfeller av tjenesteforsømmelse i politiet. Blant annet ble det trukket fram en forsvinnings sak der politiet skal ha unnlatt å registrere forholdet og igangsette etterforskning før gutten som hadde forsvunnet, ble funnet død: "Don't bother to complain unless he's dead" (AHRC 2006). Den samme AHRC-artikkelen inneholder også flere eksempler på at politiet ikke har villet ta imot anmeldelser i saker der de selv har vært involvert i de kriminelle handlingene. Dette har også Human Rights Watch rapportert om (HRW 2009, s. 27, 33, 36, 40, 43, 55; HRW 2011; s. 16, 19).

Politiets opptreden kan påvirke hvilke straffbare handlinger befolkningen velger å anmelde. På spørsmål om hvilke lovbrudd respondentene i 2006-undersøkelsen ville anmeldt til politiet, svarte mer enn 80 % "Hendelser som hadde forårsaket livstruende skader". Andre typer lovbrudd de ville anmeldt var fysisk tortur, eiendomsrelaterte forbrytelser og ærekrenkninger (READ 2007, s. 51). Av lovbrudd som vanligvis ikke ble anmeldt, nevnte respondentene overgrep mot kvinner, sedelighetsforbrytelser, lovbrudd begått av innflytelsesrike personer eller politiet selv, trakassering og såkalte "mindre alvorlige forbrytelser" (READ 2007, s. 51). Tilnærmet like resultater fremkom i 2008-undersøkelsen (Data Management Aid 2009, s. 43).

2.4.2 Kan enkelte grupper ha vanskeligere for å anmelde kriminelle forhold enn andre?

Av UNDP-undersøkelsen fra 2006 fremgår det at kvinner og ressurssvake personer oftere enn andre grupper opplevde å bli trakassert og dårlig behandlet når de oppsøkte politiet (READ 2007, s. 35). Undersøkelsen viser også at kvinner sjelden anmelder forbrytelser med mindre politiet er til stede når hendelsen skjer. Respondentene i 2006 oppga følgende årsaker til dette: Frykt for å møte politiet, manglende evne til å betale utgifter forbundet med anmeldelser, frykt for å bli trakassert av politiet eller de kriminelle, frykt for å miste ære, manglende tillit til politiets effektivitet, ingen forventning om upartisk etterforskning og lik beskyttelse av loven, at problemet var løst på annen måte eller at saken var anmeldt direkte til rettsapparatet (READ 2007, s. 106).

UNDP gjennomførte også i 2002 en undersøkelse i Bangladesh. Denne tok spesifikt for seg forholdet mellom politiet og den fattige delen av befolkningen. Selv om undersøkelsen er fra 2002, mener Landinfo det er rimelig å anta at forholdene ikke

har endret seg vesentlig siden den gang, og at funnene også kan være representative for dagens situasjon.

Resultatene fra undersøkelsen viste at politiet var ansett å være lite imøtekommende overfor den fattige delen av befolkningen. De 50 respondentene i undersøkelsen hadde en klar oppfatning av at politiet ville reagere raskere dersom anklageren hadde gode personlige kontakter, kunne betale bestikklser eller på annen måte var i stand til å øve press på politiet. Respondentene mente at anklager fra fattige innbyggere sjelden resulterte i formelle anmeldelser (FIR), men snarere ble registrert i en *General Diary* og i liten grad ble fulgt opp. Videre fremgikk det at fattige personer ofte ble presset av politiet til å trekke sine anklager (UNDP 2002, s. 55-56).

I tillegg til de ovenfor nevnte respondentene, deltok også 100 politimenn i UNDPs spørreundersøkelse. På spørsmål om de noen gang hadde følt seg forpliktet til å ignorere anklager fra fattige innbyggere på grunn av press fra mer innflytelsesrike personer, svarte 78 ja og 22 nei. Av slike pressgrupper ble nevnt politiske ledere, deres ansatte eller slektninger (46,6 %), høytstående byråkrater og politiledere (22,2 %), bemidlede forretningsfolk (11,1 %), lokal elite (12,7 %), terrorgrupper (5,3 %) og fagforeningsledere (2,1 %) (UNDP 2002, s. 57-58).⁶ På spørsmål om hva konsekvensene av å motsette seg slikt press kunne være, nevnte politirespondentene blant annet avskjedigelse, omplassering/overføring til annet tjenestested, oppbrudd i familieliv, offentlig ydmykelse og fare for å bli identifisert som tilhenger av et politisk parti med påfølgende omplassering (s. 58).

2.4.3 Saker anmeldt av personer som ikke tilhører regjerende parti

Landinfo har fått spørsmål om det forekommer at politiet ignorerer saker anmeldt av personer som ikke tilhører regjerende parti.

Som det fremgår av punkt 2.4.1, er det kjent at politiet tidvis unnlater å registrere anmeldelser. Landinfo har imidlertid ikke sett eksempler på at anmeldelser har blitt ignorert utelukkende på grunnlag av at anklageren ikke tilhører det/de regjerende partiet/r.

Som vi allerede har vært inne på, kan det imidlertid være en fordel å ha relevante, politiske kontakter om man ønsker å få politiet til å handle (Islam 2010, s. 24):

It is common practice that the informant only after much effort is successful in getting the I.O. [Investigating Officer] to visit the scene of the crime. On the contrary, in cases where leaders of the political party are interested or involved, the I.O. is active and prompt in taking action.

Imidlertid kan også andre faktorer ha betydning. Generelt kan man anta at det er enklere for velstående personer å få anmeldt en sak i Bangladesh.

⁶ 29 respondenter opplyste at de svært ofte følte seg presset av slike grupper, mens 24 opplyste at det skjedde ofte, 22 at det skjedde av og til og 6 at det var sjelden (UNDP 2002, s. 58).

2.5 FALSKE ANKLAGER OG FABRIKKERING AV STRAFFESAKER

Flere kilder rapporterer om at falske anklager forekommer og at fabrikkering av straffesaker er et problem i Bangladesh (AHRC 2011, s. 9; AHRC 2012; FIDH 2010, s. 16, 18; UNDP 2002, s. 59).

I henhold til informasjon FIDH har innhentet⁷, blir det å navngi en person på falskt grunnlag i en FIR benyttet for å hevne seg på personlige "fiender". Slik FIDH ser det, legger politiets mangelfulle etterforskning til rette for manipulering av rettssystemet og tillater befolkningen å involvere domstolene i sine private konflikter (FIDH 2010, s. 16).

Ifølge FIDH (2010, s. 16, 18) er falske anklager særlig utbredt i overgrepssaker mot kvinner og i saker som kan straffes med dødsstraff. FIDH mener dette kan ha sammenheng med at anholdte personer ikke kan løslates mot kausjon dersom forholdet de er anklaget for har en slik strafferamme. Dette fremgår også av UNDPs undersøkelse fra 2002 (s. 59), hvor det heter at: "Exaggeration or distortion of facts is common, all the more so in cases where the penal provisions are severe".

UNDP (2002, s. 59) påpeker videre at mange falske anklager om opptøyer har sin bakgrunn i konflikter om land og eiendom. Stridende parter i slike konflikter drar nytte av rettssystemet ved å forfalske anklager om opptøyer mot sine motstandere.

Videre rapporterer flere kilder at myndigheter og politikere fabrikkerer strafferettslige anklager mot politiske motstandere og myndighetskritiske journalister (FIDH 2009; AHRC 2012; Bangladesh Jamaat-e-Islami 2012). Ifølge Islam (2010, s. 15-16) ønsker mange lokale politiske ledere å benytte en eventuell sjanse til å ramme sine motstandere ved å implisere dem i pågående, reelle straffesaker. Dette gjøres angivelig ved å presse familien til den fornærmede i en straffesak til å navngi bestemte personer i anklagen.

Tilhengere av opposisjonspartier kan utsettes for uberettigede arrestasjoner (AHRC 2011, s. 9-10). Det har også vært hevdet at politiet selv fabrikkerer strafferettslige anklager mot varetekstsfengslede personer som ikke innfrir politiets krav om bestikkelser (AHRC 2011, s. 11).

2.6 BRUK AV VOLD

Sikkerhetsstyrkene i Bangladesh, inkludert RAB og politiet, benytter ofte alvorlig fysisk og psykisk mishandling under arrestasjoner og forhør, selv om grunnloven forbyr tortur og grusom, umenneskelig eller nedverdiggende straff (U.S. Department of State 2012, s. 5). "The rights violations perpetrated by the police occur in an environment where arbitrary arrest, torture, lengthy pre-trial detention and impunity are commonplace" (International Crisis Group 2009, s. 16). Utenomrettslige drap og drap i politiets varetekt anses å være en stor trussel mot menneskerettighetene i Bangladesh (BTI 2012, s. 9).

FIDH (2010, s. 34) hevder at mishandling og tortur har fått et så solid fotfeste i Bangladesh, at det kan antas at enhver som blir arrestert vil bli utsatt for mishandling. Tilståelser kommer ofte etter mishandling og bruk av vold fra politiet.

⁷ FIDH opplyser at de har hatt samtaler med menneskerettighetsaktivister og -advokater (FIDH 2010, s. 16).

Selv om en tilståelse tvunget fram ved bruk av makt ikke kan brukes i en straffesak, er misbruk og vold utbredt i varetekt for å frambringe informasjon fra mistenkte. Ikke alle politimenn har kunnskap nok til å gjennomføre en ordinær etterforskning. Derfor tyr noen til "torture methods" for å få informasjonen de ønsker/trenger (International Crisis Group 2009, s. 17).

Fattige, kvinner og minoriteter er ekstra utsatt for politivold. Kvinner og prostituerte er særlig utsatt for seksualisert vold, og menneskerettighetsaktivister sier at hundrevis av voldtekter forblir urapportert hvert år. International Crisis Group (2009, s. 16) hevder at det forekommer at ektefeller og kvinnelige slektninger til menn i arrest tvinges til seksuelle handlinger for å få mannen løslatt.

I 2011 skal politiet ha begått 84 utenomrettslige drap (Odhikar 2012a, s. 58). I januar 2011 skal innenriksministeren i Bangladesh ha uttalt følgende:

[T]he law enforcement agencies will continue their work, regardless of whatever is being said about extrajudicial killings. The criminals are supposed to be killed when law enforcers shoot at them in self defence (som sitert i Odhikar 2012a, s. 58).

Fra januar 2004 til september 2012 skal minst 440 personer ha blitt mishandlet og torturert av de ulike politimyndighetene i landet. Av disse skal 205 ha dødd av mishandlingen. Menneskerettighetsorganisasjonen Odhikar hevder at det totale antallet utenomrettslige drap i Bangladesh i ovennevnte periode er 1746. Dette tallet inkluderer drap i varetekt, ved anholdelse, i kryssild og ved sammenstøt (Odhikar 2012b, s. 2; 2012c, s. 2; 2012d, s. 2).

Etter opprettelsen av elitestyrken RAB (Rapid Action Battalion) i 2004 har antall utenomrettslige drap og drap i politiets varetekt økt (BTI 2012).

3. RETTSVESENET

3.1 GENERELLE FORHOLD

Rettsvesenet i Bangladesh bygger i stor grad på britisk common law rettspraksis (FIDH 2010, s. 5).

Rettsapparatet er grovt sett organisert i to nivåer: Høyesterett og underliggende domstoler. Høyesterett består av en øverste rett (*High Court*) og en appellrett (*Appellate Division*). Øverste rett behandler anker fra de underliggende domstolene og utsteder direktiver som skal sikre befolkningen grunnleggende rettigheter. Appellretten fører tilsyn med de underliggende domstolene og behandler anker fra øverste rett og andre organer (Islam 2010, s. 5; FIDH 2010, s. 19).

De underliggende straffedomstolene består av *District Courts* og *1st Magistrate Courts*. Sistnevnte utgjør førsteinstansnivået av straffepleien, og behandler saker med en strafferamme på inntil fem års fengsel. District Courts behandler straffesaker med en strafferamme på over fem års fengsel, samt anker fra Magistrate Courts. Det finnes også spesialdomstoler med en tids- og saksbegrenset jurisdiksjon (FIDH 2010, s. 19).

Etter mange år med debatt omkring rettsvesenets manglende uavhengighet, ble dømmende og utøvende makt skilt fra hverandre i 2007. Under den nye loven som trådte i kraft 1. november 2007 (*The Code of Criminal Procedure (Amendment) Ordinance*), er det Høyesteretts ansvar å oppnevne dommere i de underliggende domstolene. Tidligere ble disse dommerne oppnevnt av regjeringen (Quadir 2011).

3.2 RESTANSER OG BEMANNING

Flere kilder viser til at forsinkelser, høye restanser og underbemanning av dommere preger alle nivåer av rettspleien i Bangladesh. Dette medfører at mange sitter varetekstsfengslet i lang tid før saken(e) deres kommer opp, og i realiteten soner en lenger straff enn maksimum strafferamme for det de er anklaget for. På landsbasis skal det i 2011 ha vært om lag to millioner restanser i det sivile og strafferettslige rettsapparatet (FIDH 2010, s. 20; U.S. Department of State 2012, s. 10-11; Freedom House 2012; Islam 2010, s. 97).⁸

For å bøte på den trege saksgangen og redusere presset på de ordinære domstolene, har myndighetene opprettet en lang rekke midlertidige spesialdomstoler (*speedy tribunals*). Disse domstolene får tildelt spesifikke sakstyper som de må behandle innen 90 dager, med en mulig forlengelse på 30 dager i spesielle tilfeller. FIDH (2010, s. 20) mener det er grunn til å anta at rettssikkerhetsprinsipper i mindre grad ivaretas innenfor disse domstolene enn i ordinære domstoler.

Det skal være om lag 1702 dommerembeter i Bangladesh, men i 2010 ble det rapportert at kun 1062 av dem var besatt med permanente stillinger. Dersom alle embetene hadde vært besatt, ville forholdet mellom antall dommere og saker vært 1:868. Saksmengden er imidlertid ikke jevnt fordelt, og i enkelte deler av rettsapparatet er arbeidsbelastningen betydelig høyere (Islam 2010, s. 98-99).

3.3 KORRUPSJON

Korrupsjon har lenge vært svært utbredt i Bangladesh, og korrupsjon i offentlig sektor er et stort problem. Vi viser blant annet til det som er skrevet under punkt 2.2 om korrupsjon i politiet.

Bangladeshiske myndigheter har prøvd å innføre en lov som vil begrense Anti-korrupsjonskomiteens (ACC) muligheter til å anlegge sak mot offentlige tjenestemenn, inkludert lovgivere og dommere (BTI 2012, s. 4). Ifølge U.S. Department of State (2012, s. 23) har Transparency International i Bangladesh hevdet at politisk innblanding i ACCs virksomhet har gjort ACC til en "tannløs tiger".

I den tidligere nevnte korrupsjonsundersøkelsen fra 2010 og 2011 oppgir 64 % at de har betalt bestikkelser når de har vært i kontakt med domstolene/rettsvesenet (Transparency International 2011b, s. 12).

Korrupsjon finner sted i alle ledd i rettsprosessen, men er mer utbredt i de lavere rettsinstansene (BTI 2012, s. 4; Haque u.å.). Rettsbetjenter tar imot bestikkelser for å flytte saker oppover på sakslista. Når en sak er klar for behandling, vil sakspapirene

⁸ Et bredt spekter av forbrytelser kan etter loven straffes med dødsstraff. Ettersom kausjon ikke innvilges til personer som er mistenkt for slike lovbrudd, kan mange bli sittende svært lenge i varetekt før saken deres kommer opp (FIDH 2010, s. 11, 20).

ofte ikke bli framlagt for dommeren før personen som har ansvar for det har mottatt noe for å gjøre dette. Korrupsjon fortsatte å være et alvorlig problem i rettsvesenet i 2011 (U.S. Department of State 2012, s. 24).

I henhold til § 494 i straffeprosessloven kan Innenriksdepartementet trekke straffesaker med godkjenning fra retten. Dette innebærer at regjerende parti har mulighet til å for eksempel trekke en drapssak der den tiltalte er medlem av deres parti. Haque (u.å.) hevder at dette forekommer, både med og uten betaling av bestikkelser.

Menneskerettighetsgrupper og anti-korrupsjonsgrupper har gitt uttrykk for misnøye med det som oppfattes som en politisering av rettsvesenet i Bangladesh (U.S. Department of State 2012, s. 24).

3.4 FALSKE ANKLAGER I RETTSAPPARATET

På tross av lovendringen i 2007 som offisielt skilte dømmende og utøvende makt i Bangladesh, skal de lavere domstolene fortsatt være sårbare for myndighetspåvirkning og politisk innblanding: "[...] the use of the lower judiciary to serve partisan interests of the ruling party all continue" (Quadir 2011).

Politisk innblanding i rettsvesenet kan innebære både å beskytte egne partifeller, og å søke å ramme politiske motstandere. Mens det på den ene siden rapporteres om at domstoler unnlater å anta saker der regjeringens partifeller er involvert, kan myndighetenes politiske motstandere risikere å bli straffedømt på grunnlag av falske anklager og fabrikkerte bevis (Islam 2011).

Ifølge FIDH (2010, s. 20) finnes det eksempler på at domstoler i første instans ikke har foretatt en kritisk og uavhengig vurdering av saker basert på oppdiktede anklager.⁹ I de sakene FIDH kjenner til, skal falske anklager ha blitt fremmet for å oppnå økonomiske eller andre personlige fordeler. FIDH opererer med flere forklaringsmodeller til at dette skjer: I tillegg til et svakt forankret skille mellom dømmende og utøvende myndigheter, trekker de fram korrupsjon, mangel på teknisk bevisføring som motvekt til påstander fra selvutnevnte "vitner", og nære forbindelser mellom politi og domstoler i første instans.¹⁰

Islam (2010, s. 20) viser til at falske anklager ofte blir rettet direkte til rettsapparatet, og at det kan gå lang tid før domstolene oppdager at pågående saker er oppdiktede:

In many cases the local police station is intentionally by-passed in filing a false case before the court. The reason is that the court has limited scope to physically verify the commission of the alleged offence at the time of the filing of the case.

[...]

⁹ FIDH viser spesifikt til en sak fra 2003 der øverste rett omgjorde en dom fra en spesialdomstol hvor de siktede hadde blitt dømt til døden utelukkende på bakgrunn av en nyhetsartikkel.

¹⁰ De nære forbindelsene mellom politiet og de lavere rettsinstansene kommer til uttrykk tidlig i straffeprosessen. I henhold til straffeprosesslovens § 61 skal arrestanter fremstilles for en domstol innen 24 timer etter fengsling. Etter anmodning fra politiet, kan domstolen da forlenge varetektsperioden i inntil 15 dager. Straffeprosessloven foreskriver at politiet ved slike anmodninger må vise at anklagen eller informasjonen som arrestasjonen bygger på, er velbegrunnet. I praksis innvilger, ifølge FIDH (2010, s. 16), domstolene rutinemessig slike anmodninger.

If a case is successfully instituted before the court, it takes a long time before its ultimate disposal as a false case. In the meantime, the innocent person suffers considerable mental anguish and financial deprivation.

4. REFERANSER

Skriftlige kilder

- AHRC, dvs. Asian Human Rights Commission [2006]. *Perverted policing & meaningless magistrates: True stories from Bangladesh*. Hong Kong: AHRC. Tilgjengelig fra <http://www.humanrights.asia/resources/journals-magazines/article2/0504/perverted-policing-meaningless-magistrates-true-stories-from-bangladesh> [lastet ned 19. november 2012]
- AHRC (2011, 10. desember). *BANGLADESH: Rulers establish an illusion of rule of law and democracy to deprive people by all means. The State of Human Rights in Bangladesh in 2011*. Hong Kong: AHRC. Tilgjengelig fra [AHRC-SPR-003-2011-HRRptBangladesh.pdf](http://www.humanrights.asia/news/ahrc-news/AHRC-STM-160-2012) [lastet ned 9. november 2012]
- AHRC (2012, 9. august). *BANGLADESH: People pay more to the police than to their government*. Hong Kong: AHRC. Tilgjengelig fra <http://www.humanrights.asia/news/ahrc-news/AHRC-STM-160-2012> [lastet ned 9. november 2012]
- Bangladesh Jamaat-e-Islami (2012, 14. juli). Jamaat condemns & protests arrest warrant in false cases and sending 33 leaders of 18-party alliance to jail. *Bangladesh Jamaat-e-Islami*. Tilgjengelig fra <http://www.jamaat-e-islami.org/en/details.php?artid=NjUw> [lastet ned 9. november 2012]
- Bangladesh Police (u.å.). *Organization*. Dhaka: Bangladesh Police. Tilgjengelig fra <http://www.police.gov.bd/organization.php> [lastet ned 7. november 2012]
- BTI, dvs. Bertelsmann Stiftung's Transformation Index (2012). *Bangladesh Country Report*. Gütersloh: Bertelsmann Stiftung. Tilgjengelig fra <http://www.bti-project.org/fileadmin/Inhalte/reports/2012/pdf/BTI%202012%20Bangladesh.pdf> [lastet ned 12. november 2012]
- The Daily Star (2010, 23. august). Whither Draft Police Ordinance, 2007? *The Daily Star*. Tilgjengelig fra <http://www.thedailystar.net/newDesign/news-details.php?nid=151810> [lastet ned 7. november 2012]
- Data Management Aid (2009, juni). *Police Reform Programme. Public Attitude Follow-up Survey. Final Report*. Dhaka: Police Reform Programme & UNDP. Tilgjengelig fra <http://www.undp.org.bd/projects/prodocs/PRP/FollowupSurvey.pdf> [lastet ned 29. november 2012]
- FIDH, dvs. International Federation of Human Rights (2009, 18. juni). *Observatory for the Protection of Human Rights Defenders Annual Report 2009 – Bangladesh*. Paris: FIDH. Tilgjengelig via Refworld

- <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4a5f301823.html> [lastet ned 9. november 2012]
- FIDH (2010, oktober). *Bangladesh: Criminal justice through the prism of capital punishment and the fight against terrorism*. Paris: FIDH. Tilgjengelig via Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/4cb2ac7b2.pdf> [lastet ned 6. november 2012]
 - Freedom House (2012). *Freedom in the World 2012: Bangladesh*. Washington DC: Freedom House. Tilgjengelig fra <http://www.freedomhouse.org/report/freedom-world/2012/bangladesh> [lastet ned 13. november 2012]
 - Haque, M. S. (u.å.). *Anti-corruption mechanisms in Bangladesh*. Hong Kong: AHRC. Tilgjengelig fra <http://www.humanrights.asia/resources/journals-magazines/article2/0901/08anti-corruption-mechanisms-in-bangladesh> [lastet ned 16. november 2012]
 - Huda, M. N. (2012, 3. januar). Imperative of updated police legislation. *The Daily Star*. Tilgjengelig fra <http://www.thedailystar.net/newDesign/news-details.php?nid=216683> [lastet ned 7. november 2012]
 - HRW, dvs. Human Rights Watch (2009, 18. mai). *Ignoring Executions and Torture Impunity for Bangladesh's Security Forces*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/bangladesh0509web.pdf> [lastet ned 19. november 2012]
 - HRW (2011, mai). “Crossfire”: *Continued Human Rights Abuses by Bangladesh's Rapid Action Battalion*. New York: HRW. Tilgjengelig via Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/4dcd03452.pdf> [lastet ned 19. november 2012]
 - International Crisis Group (2009, 11. desember). *Bangladesh: Getting Police Reform on Track*. Brussel: International Crisis Group. Tilgjengelig fra [http://www.crisisgroup.org/~media/Files/asia/south-asia/bangladesh/182%20Bangladesh%20Getting%20Police%20Reform%20on%20Track.pdf](http://www.crisisgroup.org/~/media/Files/asia/south-asia/bangladesh/182%20Bangladesh%20Getting%20Police%20Reform%20on%20Track.pdf) [lastet ned 6. november 2012]
 - Islam, S. (2010, februar). *Politics – Corruption Nexus in Bangladesh. An Empirical Study of the Impacts on Judicial Governance*. Hong Kong: Asian Legal Resource Centre. Tilgjengelig fra <http://www.ahrchk.net/pub/pdf/ALRC-PUB-001-2010-BN-Politics-Corruption.pdf> [lastet ned 7. november 2012]
 - Islam, Dr. M. S. (2011, 1. april). The State of Bangladesh Judiciary. *Priyo Australia*. Tilgjengelig fra <http://www.priyoaustralia.com.au/readers-link/91762-the-state-of-bangladesh-judiciary.html> [lastet ned 12. november 2012]
 - Odhikar (2012a, 7. januar). *Human Rights Report 2011*. [s.l.]: Odhikar. Tilgjengelig fra http://www.odhikar.org/documents/2011/English/Human_Rights_Report_2011.pdf [lastet ned 12. november 2012]

- Odhikar (2012b). *Killed by Law Enforcement Agencies*. [s.l.]: Odhikar. Tilgjengelig fra <http://www.odhikar.org/Upload%20statistics/Klea.pdf> [lastet ned 13. november 2012]
- Odhikar (2012c). *Torture by Law Enforcement Agencies*. [s.l.]: Odhikar. Tilgjengelig fra <http://www.odhikar.org/Upload%20statistics/Torture.pdf> [lastet ned 13. november 2012]
- Odhikar (2012d). *Torture to death*. [s.l.]: Odhikar. Tilgjengelig fra <http://www.odhikar.org/Upload%20statistics/Torture%20to%20death.pdf> [lastet ned 13. november 2012]
- READ, dvs. Research Research Evaluation Associates For Development Ltd. (2007, 10. januar). *Final Report On Public Attitude Baseline Survey for the 'Police Reform Programme- BGD/04/001'*. Dhaka: Police Reform Programme & UNDP. Tilgjengelig fra <http://www.anti-corruption.org/AntiCorruption%20%20Working%20Docs/bangladesh%20-%20Public%20Attitude%20Baseline%20Survey%20for%20the%20Police%200-%20UNDP%20-%202007.pdf> [lastet ned 15. november 2012]
- Refugee Documentation Centre, Ireland (2011, 29. april). *Is there any information on FIRs in Bangladesh, eg what is the effect of a FIR? Can a person safely relocate to another area, or will the police throughout Bangladesh know about a FIR made against them in another area? Are there any reports of the practice of making false complaints*. Dublin: Refugee Documentation Centre. Tilgjengelig via Refworld <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/4dcbc9a32.pdf> [lastet ned 6. november 2012]
- Quadir, F. (2011, 4. november). *Countries at the Crossroads 2011: Bangladesh*. Washington DC: Freedom House. Tilgjengelig fra <http://www.freedomhouse.org/report/countries-crossroads/2011/bangladesh> [lastet ned 13. november 2012]
- Transparency International (2011a, 1. desember). *Corruption Perception Index 2011*. Berlin: Transparency International. Tilgjengelig fra <http://cpi.transparency.org/cpi2011/results/> [lastet ned 7. november 2012]
- Transparency International (2011b). *Daily Lives and Corruption: Public Opinion in South Asia*. Berlin: Transparency International. Tilgjengelig fra http://www.transparency.org/files/content/pressrelease/20111222_TI-S_South_Asia_EN.pdf [lastet ned 7. november 2012]
- UK Border Agency (2012, 30. september). *Bangladesh Country of Origin Information (COI) Report*. Surrey: UK Border Agency. Tilgjengelig fra <http://www.ukba.homeoffice.gov.uk/sitecontent/documents/policyandlaw/coi/bangladesh/report-0912.pdf?view=Binary> [lastet ned 13. november 2012]
- UNDP (2002, september). *Human Security in Bangladesh. In search of justice and dignity. Chapter 3: Recording and Investigating Human Security Violations: the role of the police* Dhaka: UNDP. Tilgjengelig fra <http://www.undp.org.bd/info/hsr/Chapter%203.pdf> [lastet ned 14. november 2012]

- U.S. Department of State (2012, 24. mai). *Country Reports on Human Rights Practices for 2011 – Bangladesh*. Washington DC: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm?dlid=186459#wrapper> [lastet ned 29. november 2012]